

Ortopedik Engelli Bireyler İçin Üniversite Binalarına Erişilebilirliğinin Değerlendirilmesi: Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesi Örneği

Güler ERÜZ^{1*}, Rana Gül EROĞLU²

¹ Artvin Çoruh Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Yapı Bilgisi Anabilim Dalı, Artvin, Türkiye

² Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce, Türkiye

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

E-mail: gulereruz@artvin.edu.tr

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 27.10.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 25.06.2025

Öz

Erişilebilirlik, fiziksel engellerin ortadan kaldırılması yoluyla engelli bireylerin toplumsal hayata aktif katılmalarını sağlamak olarak ifade edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in 2002 verilerine göre %12,3'ünü oluşturan engelli bireylerin %1,3'ü ortopedik engelli bireylerdir (OEB). Bu bireylerin eğitim haklarına erişimleri açısından üniversiteler önemli bir role sahiptir ve bu hak ülkemizde mevzuat ve kanunlarla belirlenmiştir, ancak üniversite eğitimi alanlar arasında OEB sayısı ve oranı oldukça düşüktür. Bu durum Avrupa Birliği sürdürülebilirlik ilkelerinden (ABSİ.) 'Nitelikli Eğitim' başlığı altında acil çözülmesi gerekenler içerisinde yerini almıştır. Ancak yapılan araştırmalar, bina içi alanlarda OEB'lerin bağımsız kullanması açısından eksiklikler olduğunu kullanımda sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, OEB'lerin üniversite binalarına erişiminin evrensel tasarım ilkeleri kapsamında değerlendirilmesidir. Çalışma kapsamında Artvin Çoruh Üniversitesi'ne bağlı Arhavi Yerleşkesini oluşturan üç farklı binayı (idari – eğitim – yemekhane) kullanan OEB'lerin erişim sorunları belirlenip, çözüm önerileri geliştirilmiş ve böylece üniversite eğitimi alan ortopedik engelli bireylerin erişimini ve sayısını artırmak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda hazırladığı 'Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları' kullanılarak, gözlem, ölçüm ve fotoğrafçılık teknikleri ile veri toplanması ve sorun tespiti yapılmıştır. TS 9111 standartlarına uygunluk kapsamında bu verilerin kullanılması suretiyle tablolar oluşturulmuş, puanlanmış ve binaların erişilebilirlik açısından uygunluk düzeyleri sayısal şekilde belirlenmiştir. Bina girişi, bina içi, asansör, ıslak mekân, malzeme seçimi vb. sorun tespit edilen kısımların değerlendirilmesi sonucunda, genel erişilebilirlik değerinin %35,29 (düşük) aralığında olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda bina planlama, yapım ve toplumsal bilinçlenme anlamında yapılabilecek çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Keywords: Mekânsal erişilebilirlik, ortopedik engelli, nitelikli eğitim, mimarlık, Artvin/Arhavi

Accessibility for Orthopedically Disabled Individuals in University Buildings: A Case Study of Artvin Çoruh University Arhavi Campus

Abstract

Accessibility is the certainty of active participation of disabled individuals in social life by eliminating physical barriers. The 2002 data from the Turkish Statistical Institute (TUIK) showed that 1.3% of 12.3% of disabled individuals were orthopedically disabled individuals (OEB). Universities play an essential role in the accessibility of these individuals to their educational rights, which are determined by legislation and laws in Türkiye. However, the number and rate of OEBs among university students are pretty low. This situation is among the urgent issues to be solved under the title of 'Quality Education' in the European Union sustainability principles. However, studies have shown deficiencies and problems encountered by OEBs during the independent usage of indoor areas. For this, accessibility problems of OEBs using three buildings (administrative-education-cafeteria) of the Arhavi Campus of Artvin Coruh University were determined, and suggestions were developed to increase the accessibility and number of OEBs receiving a university education. Data were collected by observation, measurement, and photography techniques using the "Accessibility Monitoring and Control Forms" of the Ministry of Family and Social Policies, along with universal design principles. Tables were created and scored using this data according to TS-9111 standards, and the OEB-suitability levels of buildings were determined. Problems that were detected were in the material selection, building entrance, in-doors, elevator, and wet areas. According to the results, The overall accessibility was found to be 35.29%(low). Possible solution suggestions were put forward in terms of building planning, construction and social awareness in results.

Keywords: Spatial accessibility, orthopedic disability, qualified education, architecture, Artvin/Arhavi

Cite as;

Erüz, G ve Eroğlu, R.G. (2025). Ortopedik engelli bireyler için üniversite binalarına erişilebilirliğinin değerlendirilmesi: artvin çoruh üniversitesi arhavi yerleşkesi örneği. *Recep Tayyip Erdogan University Journal of Science and Engineering*, 6(3), 616-643. Doi: 10.53501/rteufemud.1574714

1. Giriş

Erişilebilirlik, engelli bireylerin bağımsız bir yaşam sürdürebilmelerini ve toplum içerisinde etkin bir şekilde yer almalarını sağlamak için mekânsal düzen, ulaşım hizmetleri ve bilgi iletişim sistemleri gibi her alanda eşit koşullara sahip olmalarını ifade etmektedir (URL-1). İnsan merkezli bir kavram olan erişilebilirlik, yapı ve yapılı çevrenin herkesçe kullanılabilir olduğunu kabul etmektedir (Evans, 2009). Erişilebilirlik sorunu, kent tasarım kurgusunun başta gelen zorluklarından birisi olarak kabul edilir ve günlük hayattaki sosyal entegrasyonu etkileyen problemlerin de en önemli etmenlerindendir (Erten ve Aktel, 2020). Engelli bireylerin toplumsal hayatta görünürlüklerinin az olmasının önemli temel nedenlerinden biri, kent ölçeğinde erişilebilirlik koşullarının yerine getirilmemesi veya eksik uygulanması oluşturmaktadır (Öz, 2013). Sokaklarında engelli bireylerin görünür olduğu ülkeler, erişilebilirlik imkanlarının daha fazla ve engellilere yönelik sosyal değerin yüksek olduğu toplumların oluşturduğu ülkelerdir. Bu durum, bireylerin fiziksel mekanları ve bilişsel kaynakları etkin bir biçimde kullanabilmelerinin, toplumsal katılımlarını artırdığına işaret etmektedir. Dolayısıyla, bir yerde engelli bireylerin görünürlüğünün yüksek olması, erişim imkanlarının çokluğu, bu bireylerin evlerinden dışarı çıkma oranlarının arttığını ve toplumsal hayatta daha etkin roller üstlenebildiklerini göstermektedir (TCCDDK, 2009). Engelli bireylerin gündelik yaşamda fiziksel güç gereken durumlarda, başkalarına ihtiyaç duymadan iş üretebilmeleri, bağımsız bir şekilde hareket edebilmeleri yaşadıkları mekanlarda erişilebilirlik koşullarının sağlanması ile doğrudan ilgilidir. Bu durumda erişilebilirlik, mekân tasarımında dikkat edilmesi gereken

en önemli kavramların başında gelmektedir (Evren, 2015).

Dünya üzerinde engelli bireylerin eğitim hakları ile ilgili önemli gelişmeler, uzun süreli hak savunucu çalışmalar neticesinde 1970’li yıllarda ABD.’nde “Tüm Engelli Çocuklar İçin Eğitim Yasası”nın yürürlüğe konması ile engelli çocukların eğitim hakları konusunda önemli gelişmeler ortaya konulmuştur. 1980’li yıllarda ise yine ABD’de engelli bireylerin işgücüne katılımını teşvik etmek ve artırmak amaçlı pek çok çalışma gündeme gelmiştir. Bu çabalar, engelli bireylerin istihdam edilmesi, desteklenmesi için çeşitli önlemler alınması, işyerlerinin engellilere uygun hale getirilmesi, eğitim ve beceri geliştirme programlarının sağlanması gibi talepleri içermektedir. 1990’lı yıllar ve devamında toplumun engelli bireylerin mevcut durumlarını kabul etmelerini teşvik eden yaklaşımlar öne çıkmıştır. Bu yaklaşımlar, engelli olmayı bir zayıflık veya eksiklik olarak değil, bir farklılık olarak gören bir tutumu yansıtmaktadır (Çitil ve Üçüncü, 2018). Türkiye’de Amerika’da olduğu şekilde, engelli haklarının halk tarafından gözetildiği toplu fikirler görülmemiştir. Engellilik hakları konusundaki en köklü hareketler, engelli bireylerin kurduğu derneklerin devlet tarafından desteklenmesiyle devam eden hareketlerdir. Günümüzde engelliler hukuku hakkında birçok yasal düzenleme bulunmasına rağmen Türkiye’de engellilerin hak, hukuk ve bunların uygulanması konusunda yeterli çalışma yapılmamaktadır (Çitil ve Üçüncü, 2018; Güloğlu, 2021). Engelliler konusunda yapılan ilk istatistiksel çalışma, 2002 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen ‘Türkiye Engelliler Çalışması’dır. Bu çalışmaya göre Türkiye’nin %12,3 ünü engelli nüfusu oluşturmaktadır. Engellilik durumunun gruplandırılmasına

yönelik yapılan çalışmada ise %1,3 ile en çok nüfus yoğunluğuna sahip grup ortopedik engelliler olarak belirlenmiştir (URL-2). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan kuruluşların raporlarını esas alan 2023 yılının verilerine göre Ulusal Engelli Veri Sistemine kayıtlı engelli bireylerin %13,78'ini ortopedik engelli bireyler oluşturmaktadır (URL-3). Bu sayının artma düzeyi, durumun önemini daha da belirgin şekilde ortaya koymaktadır.

Dünyada ve ülkemizde engelli sayısının artmasına karşın, eğitim alan engelli bireylerin oranı düşmektedir. Bu durum, Birleşmiş Milletler tarafından Sürdürülebilirlik Hedefleri kapsamında "Nitelikli Eğitim" başlığı altında acil çözüm gerektiren sorunlardan biri olarak belirlenmiştir. Sürekli öğrenim desteği içeren bu hedef, eğitimin her bireye adil bir şekilde nitelikli sunulma ve ulaşabilmesini amaçlamaktadır. Engellilerin eğitim yapılarına bağımsız erişimini ve nitelikli eğitim almasını sağlayacak şekilde evrensel tasarım ilkelerine uygun kampüsler tasarlanması da çoğu ülkede kanunen zorunludur (URL-4; Edinsel, 2023).

Türkiye'de 1997 yılında Erişilebilirlik ile ilgili, engellilere yönelik ilk yasal düzenlemeler, yönetmelikler ve standartlar olarak ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda İmar Kanunu'nun 3194 sayılı "Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsü'nün (TSE) ilgili standartlarına uyulması zorunludur" maddesine yer verilmiştir. İlgili standartlar TS 9111, TS 12576, TS 12460, TS ISO 23599, TS 13536, TS 23600 ve diğer standartlardan oluşmaktadır (URL-5). İnşa edilecek çevreye yönelik olan bu standartların

yanında mevcut yapı ve açık alanların erişilebilirliğine yönelik 2013 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte bina içi ve dışında erişilebilirlikle ilgili standartlar yer almaktadır (Güler ve Tural, 2017). Evrensel tasarım ilkelerine göre hazırlanan 'mekânsal erişim standartları' Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 5378 sayılı kanun (3-d) ve TS 9111 erişilebilirlik yönetmeliği içeriğinde net olarak belirtilmiştir (URL-6).

Üniversiteler kapsamında erişilebilirlik ile ilgili düzenlemeler, "Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği'nde yayımlanmıştır. Yönetmeliğin amacı; yükseköğrenim gören engelli öğrencilerin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek ve gerekli akademik ortamın hazırlanması ile eğitim-öğretim süreçlerine tam katılımın sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almak ve düzenlemeler yapmak üzere ilgili komisyon ve birimlerin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu yönetmelik kapsamında üniversite bünyelerinde Engelli Öğrenci Birimleri ile Yükseköğretim Kurulu bünyesinde Engelli Öğrenci Komisyonu oluşturulmuştur. Engelli öğrenci Komisyonu ve Engelli Öğrenci Birimlerinin görevleri arasında "üniversite yerleşkelerinin engellilere göre düzenlenmesine ilişkin yapılanmaları takip etmek veya ettirmek üniversite yerleşkelerinin ve yerleşkelerde bulunan binalar ile açık alanların engelli öğrenciler için erişilebilir olmasını sağlamak ve engelli öğrencilerin yükseköğreniminde karşılaşılabilecekleri ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik sorunlarına çözüm üretmek" yer almaktadır (URL-7). Bu durumu teşvik amacıyla YÖK tarafından 2017/18 öğretim yılından itibaren 'Engelsiz Üniversite

Ödülleri kapsamında; Engelsiz Üniversite Bayrakları ve Engelsiz Program Nişanı olmak üzere iki kategoride ödüller verilmekte olup, mekânda erişilebilirlik kriterlerini sağlayan üniversitelere ‘Turuncu Bayrak Ödülü’ verilmektedir (URL-8).

Türkiye’nin de dahil olduğu birçok ülkede üniversite yerleşkelerinin vd. kamu yapılarının planlanmasında uygulamalarda belirtilen standartlara ya uyulmadığı ya da kısmen uyulduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra engellilere yönelik olarak birçok standart, ödül, ceza vd. birçok unsur olmasına karşın mevcut binalarda halen erişilebilirlik sorunlarının olduğunu görülmektedir (Uyaroğlu, 2018).

Dolayısıyla bu durum engelli bireylerin sosyal kullanım alanlarından kendilerini geri çekmelerine neden olmakta ve nitelikli eğitim haklarından yararlanma durumunu kısıtlamaktadır. Bunun sonucu olarak engelli ve engelsiz bireyler arasındaki eşitsizlik her alanda olduğu gibi eğitim alanında da hızla artmaktadır.

Çalışmanın amacı, Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesini oluşturan üç binanın (idari, eğitim, yemekhane) ortopedik engelli bireyler için ne kadar erişilebilir olduğunu değerlendirmek ve bu konuda iyileştirici öneriler getirmektir. Bu çalışma, Artvin Arhavi Yerleşkesindeki binalarda erişilebilirlik sorunlarının boyutunu ortaya koyarak, engelli bireylerin eğitim hakkına erişimlerinin sağlanması için yapılması gerekenleri göstermiştir. Bu önerilerin uygulanmasının, ortopedik engelli bireylerin üniversite binalarına mekânsal erişimini artırarak, nitelikli eğitim almalarına katkı sağlayacağı ve bu bireylerin topluma eşit katılımını artıracığı düşünülmektedir. BAP kapsamında yapılan çalışmamız bütçe kısıtlılığı nedeniyle ortopedik engelliler ile

sınırlandırılmıştır. İlerde yapılacak çalışmalarda görme ve işitme engellilerin de dahil edilmesi, geniş bir engelli grubunun kapsamasını sağlayacaktır.

2. Materyal ve Metot

Çalışma alanımız Artvin/Arhavi ilçesinde Artvin Çoruh Üniversitesi’ne bağlı Arhavi yerleşkesini oluşturan üç binadan (idari bina (A), eğitim binası (B) ve yemekhane (C)) oluşmaktadır (Şekil 1). Yerleşkede 522 öğrenci ve 43 personel bulunmaktadır. Mevcut binalar, 2022 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından üniversitelerin "Mekânda Erişilebilirlik" kategorisinde gösterdikleri çabalara verilen ödül olan Turuncu Bayrak ödülü almıştır (URL-9).

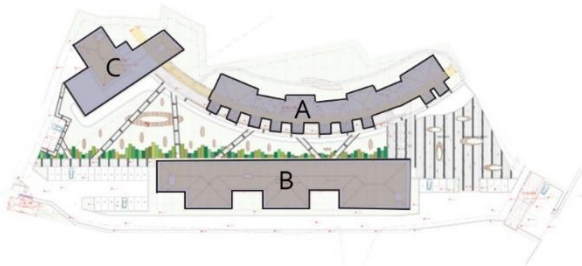
Şekil 1. Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesi fotoğrafı

Figure 1. Photograph of Artvin Coruh University Arhavi Campus

Konuyla ilgili literatür çalışmaları ve mevzuat ve kanun incelemeleri yapılmıştır. Çalışmamız için evrensel tasarım ilkelerini dikkate alarak hazırlanmış benzer çalışmalarda da kullanılmış olan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca hazırlanan EK1 “Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları”nın daha iyi sonuç vereceğine karar verilmiştir (Türkyılmaz ve İskender, 2018; Türkkan ve Bezci, 2019; Özdemir, 2020a, 2020b; Arslan ve Mutlu, 2021). Bu formlar erişim için mekân düzenlenmesine ihtiyaç duyan ortopedik, görme ve işitme engelliler

için hazırlanmıştır. Çalışmamız ortopedik engelliler için sınırlandırıldığı için, TSE'nin ortopedik engellilerle ilgili erişilebilirlik standartları dikkate alınarak, ASHB Ek-1 kapsamında değerlendirmeler yapılmıştır. Formlar esas alınarak; 1.Bina Girişi, 2.İç Kapılar, 3.Tuvaletler, 4. Bina İçi Yatay Dolaşım, 5.Bina İçi Dikey dolaşım, 6.Acil Durum ve Bina Tesisatı (Yönlendirme ve İşaretlemeler formu bu başlık altında değerlendirilmiştir) olmak üzere 6 ana başlıkta ve A: Bina Özellikleri, D: Bina Girişi E: İç Kapılar, G: Tuvaletler, H: Bina İçi Yatay Dolaşım, I: Bina İçi Dikey dolaşım, J: Acil Durum ve Bina Tesisatı, K: Yönlendirme ve İşaretlemeleri parametreleri altında değerlendirilmiştir.

Bina değerlendirilmesinde; binalar A (idari bina), B (derslik binası) ve C (yemekhane binası) blokları olarak ayrı ayrı kendi içerisinde erişim açısından değerlendirilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. A: İdari Bina; B: Eğitim Binası ve C: Yemekhane şematik planı

Figure 2. Schematic plan of A: Administrative Building; B: Education Building and C: Cafeteria building

Belirlenen başlıklar ve parametrelerin değerleri, -1 ile +1 aralığında puanlanmış ve her bir bileşenin erişilebilirlik açısından uygunluk düzeylerini saptayıcı bir puan verilmesi suretiyle bir form sistemi oluşturulmuştur. Ortopedik engelli bireyler için kriterler binada uygulanmışsa +1, uygulanmaması kullanımı etkilemiyorsa 0, uygulanmamış ve kullanımı olumsuz etkiliyorsa -1 olarak sayısal değerler

verilmiştir. Her bir parametre için belirlenen uygunluk düzeyine ait puanların toplamı, parametrelerin tamamının uygunluk düzeyini sağladığı takdirde alacağı toplam puana bölünmüştür ve mekânın genel uygunluk düzeyi yüzde (%) cinsinden hesaplanmıştır. Bu değerler: 100 üzerinden toplam 5 aralıkta eşit dağılımlı frekans aralığıyla oluşturulmuştur. Bu dağılım; çok yüksek (%81-100), yüksek (%61-80), orta (%41-60), düşük (%21-40) ve çok düşük (%0-20) olarak değerlendirilmiştir. Bu kriterler çerçevesinde her binanın erişilebilirliği ayrı olarak, hem de yerleşke genelindeki erişilebilirlik değerleri nicel olarak belirlenmiştir (Tablo 4).

3. Bulgular ve Tartışma

Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesinde bulunan İdari Bina, Derslik Binası ve Yemekhane Binasında yapılan ortopedik engellilerin mekânsal erişilebilirliğine ait bulgular Tablo 1a, Tablo 1b, Tablo 1c, Tablo 1d, Tablo 1e, Tablo 1f, Tablo 1g, Tablo 1h, Tablo 2a, Tablo 2b, Tablo 2c, Tablo 2d, Tablo 2e, Tablo 2f, Tablo 2g, Tablo 2h, Tablo 2i, Tablo 2j, Tablo 2k, Tablo 3a, Tablo 3b, Tablo 3c, Tablo 3d, Tablo 3e, Tablo 3f, Tablo 3g, Tablo 3h' de düzenlenmiştir. Binalar daha sonra erişebilirlik bakımından puanlanmış ve binaların erişilebilirlik değerleri yüzdelik olarak hesaplanmıştır (Tablo 4a, Tablo 4b, Tablo 4c, Tablo 4d, Tablo 4e, Tablo 4f, Tablo 4g, Tablo 4h, Tablo 4i, Tablo 4j, Tablo 5).

3.1. Binaların Erişebilirlik Standartlarına Uygunluğuna Ait Bulgular

İdari Bina için yapılan erişilebilirlik standartlarına uygunluk değerlendirmesi Tablo 1a, Tablo 1b, Tablo 1c, Tablo 1d, Tablo 1e, Tablo 1f, Tablo 1g ve Tablo 1h'de verilmiştir.

Tablo 1a. İdari bina girişine ait erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1a.** Compliance status of the administrative building with accessibility standards

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Bina giriş yüzeyi	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	
Kapı üstü uyarıcıları	130 cm- 140 cm yükseklik I. düzey, 90 cm- 100 cm yükseklik II. düzey, 7,5 cm genişlikte iç dış yüzey uyarıcı bant	Uygun değil	
Kapı genişliği	100 cm	Uygun	
Kapı sensörleri	70 cm- 90 cm yükseklik	Uygun	
Kapı açıklığı manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun	

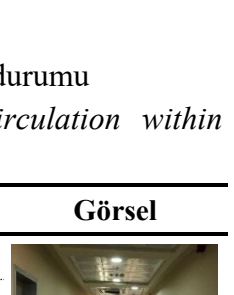
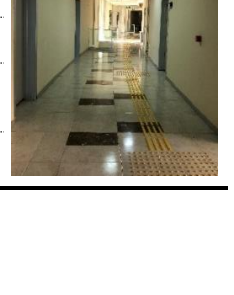
Tablo 1b. İdari bina bağımsız giriş kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1b.** Compliance with accessibility standards of administrative building distanced entrance doors

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	En az 90 cm	Uygun değil	
Kapı kolları	El ile kavrama gerektirmeyecek nitelikte	Uygun değil	
Eşik veya kot farkı	En fazla $\pm 0,6$ cm	Uygun	
Bilgilendirici işaretler- I	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte	Uygun değil	
Bilgilendirici işaretler- II	Kapı mandalı bulunduğu tarafta, yan kenarı pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun	
Fotoselli kapılar	Kısa boylu kişileri algılayacak nitelikte	Uygun	

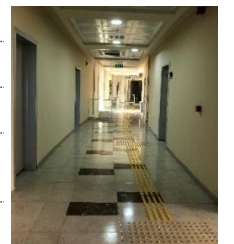
Tablo 1c. İdari bina iç kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1c.** Compliance with accessibility standards of administrative building interior doors

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	En az 85 cm	Uygun değil	
Kapı kolları	El ile kavrama gerektirmeyecek nitelikte	Uygun değil	
Eşik veya kot farkı	En fazla $\pm 0,6$ cm	Uygun	
Bilgilendirici işaretler- I	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte	Uygun değil	
Bilgilendirici işaretler- II	Kapı mandalı bulunduğu tarafta, yan kenarı pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun değil	

Tablo 1d. İdari bina engelli tuvaletlerinin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1d.** Compliance with accessibility standards of administrative building disabled toilets

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Kapı geçiş genişliği	En az 85 cm	Uygun	
Kapı açılış yönü	Dışarı	Uygun	
Manevra alanı	Düz transfer için 122 cm x 167,5 cm; Diyagonal transfer için 122 cm x 142 cm; Yan transfer için 150 cm x 142 cm	Uygun değil	
Yönlendirme	Ana girişten itibaren	Mevcut değil	
Bilgilendirici işaretler	Kapı yanında, duvarda, kapının mandalının bulunduğu tarafta, pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun değil	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan	Uygun değil	
Kabin/tuvalet içi lavabolar	Lavabo alt yüzeyi 75 cm, Üst yüzeyi 86 cm yüksekliğinde; 20,5cm derinlikte diz boşluğu	Uygun	
Tuvalet kağıtlığı	Yerden yüksekliği en fazla 140 cm	Uygun	
Sabunluklar	Yerden yüksekliği en fazla 140 cm	Uygun değil	
Aynalar	Hareketli veya öne doğru 10°- 15° eğimli, yüksekliği en fazla 90 cm olan sabit	Uygun	
Klozetler	Oturma yeri yüksekliği 43 cm- 48 cm arası	Uygun	
Taharet muslukları	Yüksekliği 43 cm- 48 cm arası	Uygun	
Acil durum çağrı aparatı	Yere düşüldüğünde yetiştirilebilecek şekilde	Uygun değil	

Tablo 1e. İdari bina içi yatay dolaşım erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1e.** Compliance with accessibility standards for horizontal circulation within administrative buildings

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	110 cm	Uygun	
Engel ve levhalar	Yerden yüksekliği en az 220 cm	Uygun	
Manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	
Mobilya düzenlemeleri	Geçiş genişlikleri en az 90 cm	Uygun	

Tablo 1f. İdari bina dikey dolaşım asansör ve asansör kapıları erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1f.** Compliance with accessibility standards of administrative building vertical circulation elevators and elevator doors

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Asansör			
Erişim	Tüm katlara erişim	Uygun	
Kontrol düğmeleri	Zeminden yükseklik en alttaki düğme için en az 85 cm, en üstteki kabin içi en fazla 120 cm, kabin dışı 110 cm	Uygun	
Kabin zemin kotu	Kat zemini ile max 1 cm fark	Uygun	
Sahanlık	Sürme kapıda genişlik en az 120 cm, dışa açılan kapıda 150 cm	Uygun	
Kabin ölçüleri	Net 120 cm × 150 cm	Uygun	
Kabin içi tutunma barları	Zeminden 90 ± 2,5 cm yükseklikte	Uygun	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun	
Düğmeler	Yuva çapı en az 20 mm	Uygun	
Bilgilendirme sembolleri	Zemine zıt renkte	Uygun değil	
Asansör kapıları			
Açık kalma süresi	En az 6 sn	Uygun	
Emniyet sensörleri	70 cm- 90 cm yüksekliğinde, kapı yanlarında	Uygun değil	
Kapı genişliği	90 cm	Uygun	
Bilgilendirici levhalar	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte, zıt renkli, okunaklı	Mevcut değil	

Tablo 1g. İdari bina içi dikey dolaşım merdivenlerin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1g.** Compliance with accessibility standards of vertical circulation stairs inside administrative buildings

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	
Basamak genişliği	Tüm basamaklar en az 27 cm	Uygun	
Basamak yüksekliği ve rıht	Tüm basamaklar en fazla 18 cm, rıhtlar kapalı	Uygun	
Basamak uçları	Çıkıntı en fazla 13 mm	Uygun	
Kaymaz şeritler	Ön kenarda, farklı renkte, 4 cm- 5 cm genişliğinde	Uygun	
Tırabzan veya parapet	Her iki yanda Tırabzan veya duvar/parapet, yükseklik en az 110 cm	Uygun	
Sahanlık	12 basamakta bir, kesintisiz	Mevcut değil	
Merdiven altı	Dolaşım alanı ise 220 cm yüksekliğe kadar kapalı	Uygun değil	
Küpeşte yeri	Her iki tarafta, merdiven başlangıcından 30 cm önde, bitiminden 30 cm sonda	Uygun	
Yükseklik	Zemin kaplamasından yüksekliği en az 90 cm	Uygun	
İkinci küpeşte	Zeminden yükseklik 70 cm	Mevcut değil	
Küpeşte uçları	Duvara sabit ya da yarım ay şeklinde birleştirilmiş	Uygun	
Tutma alanı	Çap veya genişlik 32 mm- 45 mm	Uygun	

Tablo 1h. İdari bina acil durum ve bina tesisatının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 1h.** Compliance with administrative building emergency and building installation accessibility standards

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Yönlendirme işaretleri	Fark edilebilir ve ışıklandırılmış	Uygun	
Aydınlatma düğmeleri	Yerden yükseklik 90 cm- 100 cm, çevirme gerektirmeyen özellikte	Uygun	
Prizler	Yerden yükseklik 40 cm- 120 cm	Uygun	

Derslik binası için yapılan erişilebilirlik standartlarına uygunluk değerlendirmeleri Tablo 2a, Tablo 2b, Tablo 2c, Tablo 2d, Tablo

2e, Tablo 2f, Tablo 2g, Tablo 2h, Tablo 2i, Tablo 2j, Tablo 2k’de verilmiştir.

Tablo 2a. Derslik binası girişi rampasının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 2a.** Compliance with accessibility standards of the classroom building entrance ramp

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan	Uygun değil	
Rampa genişliği	En az 100 cm	Uygun	
Eğim	15 cm ve daha az max %10, 16 cm - 50 cm arasında max %9, 51 cm - 100 cm max %9, 100 cm üzeri max %6	Uygun	
Manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun değil	
Zemin düzensizlikleri	Rampa başlangıç ve bitiminde çukur veya çıkıntı olmamalı	Uygun değil	
Tırabzan veya parapet	Tırabzan veya yapılmasını gerektirmeyecek mesafede duvar/ parapet, en az 90 cm	Uygun değil	
Küpeşte	Her iki tarafta, zeminden 90 cm yükseklik	Mevcut değil	
Koruma Bordürü	Koruma olmayan tarafta yükseklik en az 5 cm	Mevcut değil	

Tablo 2b. Derslik binası girişi merdiveninin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 2b.** Compliance with accessibility standards of the classroom building entrance stairs

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan	Uygun	
Basamak genişliği	En az 27 cm	Uygun	
Basamak yüksekliği	Engelliler için düzenleme yok ise en fazla 16 cm, diğer durumlarda 18 cm	Uygun	
Basamak uçları	Çıkıntı en fazla 13 mm	Uygun	
Kaymaz şeritler	Farklı renkte, 2,5 cm genişliğinde	Uygun değil	
Tırabzan veya parapet	Tırabzan veya yapılmasını gerektirmeyecek mesafede duvar/ parapet, en az 90 cm	Mevcut değil	
Küpeşte	Her iki tarafta, zeminden 90 cm yükseklik	Mevcut değil	
Bina giriş yüzeyi	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	

Tablo 2c. Derslik binası girişi kapısının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu
Table 2c. Compliance with accessibility standards of the classroom building entrance door

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Kapı üstü uyarıcıları	130 cm - 140 cm yükseklik I. düzey, 90 cm - 100 cm yükseklik II. düzey, 7,5 cm genişlikte iç dış yüzey uyarıcı bant	Uygun değil	
Kapı genişliği	100 cm	Uygun	
Kapı sensörleri	70 cm - 90 cm yükseklik	Uygun değil	
Kapı açıklığı manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun	

Tablo 2d. Derslik binası bağımsız giriş kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu
Table 2d. Compliance with accessibility standards of distanced entrance doors of classroom buildings

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	En az 90 cm	Uygun değil	
Kapı kolları	El ile kavrama gerektirmeyecek nitelikte	Uygun değil	
Eşik veya kot farkı	En fazla $\pm 0,6$ cm	Uygun	
Bilgilendirici işaretler- I	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte	Uygun değil	
Bilgilendirici işaretler- II	Kapı mandalı bulunduğu tarafta, yan kenarı pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun	
Fotoselli kapılar	Kısa boylu kişileri algılayacak nitelikte	Uygun	

Tablo 2e. Derslik binası iç kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu
Table 2e. Compliance status of classroom building interior doors with accessibility standards

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	En az 85 cm	Uygun değil	
Kapı kolları	El ile kavrama gerektirmeyecek nitelikte	Uygun değil	
Eşik veya kot farkı	En fazla $\pm 0,6$ cm	Uygun	
Bilgilendirici işaretler- I	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte	Uygun değil	
Bilgilendirici işaretler- II	Kapı mandalı bulunduğu tarafta, yan kenarı pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun değil	

Tablo 2f. Derslik binası engelli tuvaletlerinin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu
Table 2f. Compliance with accessibility standards of classroom building disabled toilets

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Kapı geçiş genişliği	En az 85 cm	Uygun	
Kapı açılış yönü	Dışarı	Uygun	
Manevra alanı	Düz transfer için 122 cm x 167,5 cm; Diyagonal transfer için 122 cm x 142 cm; Yan transfer için 150 cm x 142 cm	Uygun	
Yönlendirme	Ana girişten itibaren	Mevcut değil	
Bilgilendirici işaretler	Kapı yanında, duvarda, kapının mandalının bulunduğu tarafta, pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun değil	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan	Uygun	
Kabin/tuvalet içi lavabolar	Lavabo alt yüzeyi 75 cm, Üst yüzeyi 86 cm yüksekliğinde; 20,5cm derinlikte diz boşluğu	Uygun	
Tuvalet kağıtlığı	Yerden yüksekliği en fazla 140 cm	Uygun	
Sabunluklar	Yerden yüksekliği en fazla 140 cm	Uygun	
Aynalar	Hareketli veya öne doğru 10°-15° eğimli, yüksekliği en fazla 90 cm olan sabit	Uygun	
Klozetler	Oturma yeri yüksekliği 43 cm-48 cm arası	Uygun değil	
Taharet muslukları	Yüksekliği 43 cm- 48 cm arası	Uygun	
Acil durum çağrı aparatı	Yere düşüldüğünde yetiştirilecek şekilde	Uygun değil	

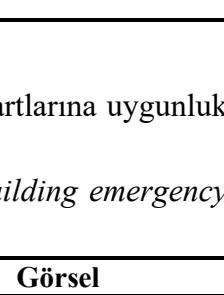
Tablo 2g. Derslik binası içi yatay dolaşım erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu
Table 2g. Compliance with horizontal circulation accessibility standards within the classroom building

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	110 cm	Uygun	
Engel ve levhalar	Yerden yüksekliği en az 220 cm	Uygun	
Manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	
Mobilya düzenlemeleri	Geçiş genişlikleri en az 90 cm	Uygun	

Tablo 2h. Derslik binası dikey dolaşım asansör ve asansör kapıları erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 2h.** Classroom building vertical circulation elevator and elevator doors compliance with accessibility standards

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
<i>Asansör</i>			
Erişim	Tüm katlara erişim	Uygun	
Kontrol düğmeleri	Zeminden yükseklik en alttaki düğme için en az 85 cm, en üstteki kabin içi en fazla 120 cm, kabin dışı 110 cm	Uygun	
Kabin zemin kotu	Kat zemini ile max 1 cm fark	Uygun	
Sahanlık	Sürme kapıda genişlik en az 120 cm, dışa açılan kapıda 150 cm	Uygun	
Kabin ölçüleri	Net 120 cm x 150 cm	Uygun	
Kabin içi tutunma barları	Zeminden 90 ± 2,5 cm yükseklikte	Uygun	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun	
Düğmeler	Yuva çapı en az 20 mm	Uygun	
Bilgilendirme sembolleri	Zemine zıt renkte	Uygun	
<i>Asansör kapıları</i>			
Açık kalma süresi	En az 6 sn	Uygun	
Emniyet sensörleri	70 cm-90 cm yüksekliğinde, kapı yanlarında	Uygun	
Kapı genişliği	90 cm	Uygun	
Bilgilendirici levhalar	Zemin yüzeyinden 120 cm-160 cm yükseklikte, zıt renkli, okunaklı	Uygun	

Tablo 2i. Derslik binası içi dikey dolaşım merdivenlerin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu*Table 2i. Compliance with accessibility standards of vertical circulation stairs inside the classroom building*

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun	
Basamak genişliği	Tüm basamaklar en az 27 cm	Uygun	
Basamak yüksekliği ve rıht	Tüm basamaklar en fazla 18 cm, rıhtlar kapalı	Uygun	
Basamak uçları	Çıkıntı en fazla 13 mm	Uygun	
Kaymaz şeritler	Ön kenarda, farklı renkte, 4 cm - 5 cm genişliğinde	Uygun	
Tırabzan veya parapet	Her iki yanda Tırabzan veya duvar/parapet, yükseklik en az 110 cm	Uygun değil	
Sahanlık	12 basamakta bir, kesintisiz	Uygun	
Merdiven altı	Dolaşım alanı ise 220 cm yüksekliğe kadar kapalı	Uygun	
Küpeşte yeri	Her iki tarafta, merdiven başlangıcından 30 cm önde, bitiminden 30 cm sonda	Uygun	
Yükseklik	Zemin kaplamasından yüksekliği en az 90 cm	Uygun	
İkinci küpeşte	Zeminden yükseklik 70 cm	Mevcut değil	
Küpeşte uçları	Duvara sabit ya da yarım ay şeklinde birleştirilmiş	Uygun	
Tutma alanı	Çap veya genişlik 32 mm - 45 mm	Uygun	

Tablo 2k. Derslik binası acil durum ve bina tesisatının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu*Table 2k. Compliance with the accessibility standards of the classroom building emergency and building installations*

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Yönlendirme işaretleri	Fark edilebilir ve ışıklandırılmış	Uygun değil	
Aydınlatma düğmeleri	Yerden yükseklik 90 cm- 100 cm, çevirme gerektirmeyen özellikte	Uygun	
Prizler	Yerden yükseklik 40 cm- 120 cm	Uygun	

Yemekhane binası için yapılan erişilebilirlik standartlarına uygunluk değerlendirmeleri

Tablo 3a, 3b, 3c, 3d, 3e, 3f, 3g, 3h'de verilmiştir.

Tablo 3a. Yemekhane binası girişine ait erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 3a.** Compliance with accessibility standards for the cafeteria building entrance

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Bina giriş yüzeyi	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	
Kapı üstü uyarıcıları	130 cm- 140 cm yükseklik I. düzey, 90 cm- 100 cm yükseklik II. düzey, 7,5 cm genişlikte iç dış yüzey uyarıcı bant	Uygun değil	
Kapı genişliği	100 cm	Uygun	
Kapı sensörleri	70 cm- 90 cm yükseklik	Uygun	
Kapı açıklığı manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun	

Tablo 3b. Yemekhane binası bağımsız giriş kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 3b.** Compliance with accessibility standards of distanced entrance doors of the cafeteria building

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	En az 90 cm	Uygun değil	
Kapı kolları	El ile kavrama gerektirmeyecek nitelikte	Uygun değil	
Eşik veya kot farkı	En fazla $\pm 0,6$ cm	Uygun	
Bilgilendirici işaretler- I	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte	Uygun değil	
Bilgilendirici işaretler- II	Kapı mandalı bulunduğu tarafta, yan kenarı pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun	
Fotoselli kapılar	Kısa boylu kişileri algılayacak nitelikte	Uygun	

Tablo 3c. Yemekhane binası iç kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 3c.** Compliance with accessibility standards of the cafeteria building interior doors

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	En az 85 cm	Uygun değil	
Kapı kolları	El ile kavrama gerektirmeyecek nitelikte	Uygun değil	
Eşik veya kot farkı	En fazla $\pm 0,6$ cm	Uygun	
Bilgilendirici işaretler- I	Zemin yüzeyinden 120 cm- 160 cm yükseklikte	Uygun değil	
Bilgilendirici işaretler- II	Kapı mandalı bulunduğu tarafta, yan kenarı pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun değil	

Tablo 3d. Yemekhane binası engelli tuvaletlerinin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 3d.** Compliance with accessibility standards of the cafeteria building's disabled toilets

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Kapı geçiş genişliği	En az 85 cm	Uygun değil	
Kapı açılış yönü	Dışarı	Uygun	
Manevra alanı	Düz transfer için 122 cm x 167,5 cm; Diyagonal transfer için 122 cm x 142 cm; Yan transfer için 150 cm x 142 cm	Uygun	
Yönlendirme	Ana girişten itibaren	Mevcut değil	
Bilgilendirici işaretler	Kapı yanında, duvarda, kapının mandalının bulunduğu tarafta, pervazdan 5 cm- 10 cm uzaklıkta	Uygun değil	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan	Uygun	
Kabin/tuvalet içi lavabolar	Lavabo alt yüzeyi 75 cm, Üst yüzeyi 86 cm yüksekliğinde; 20,5cm derinlikte diz boşluğu	Uygun	
Tuvalet kağıtlığı	Yerden yüksekliği en fazla 140 cm	Uygun değil	
Sabunluklar	Yerden yüksekliği en fazla 140 cm	Uygun	
Aynalar	Hareketli veya öne doğru 10°- 15° eğimli, yüksekliği en fazla 90 cm olan sabit	Uygun	
Klozetler	Oturma yeri yüksekliği 43 cm- 48 cm arası	Uygun değil	
Taharet muslukları	Yüksekliği 43 cm- 48 cm arası	Uygun	
Acil durum çağrı aparatı	Yere düşüldüğünde yetişilebilecek şekilde	Uygun değil	

Tablo 3e. Yemekhane binası içi yatay dolaşım erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 3e.** Compliance with horizontal circulation accessibility standards within the cafeteria building

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Geçiş genişliği	110 cm	Uygun	
Engel ve levhalar	Yerden yüksekliği en az 220 cm	Uygun	
Manevra alanı	150 cm x 150 cm	Uygun	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun değil	
Mobilya düzenlemeleri	Geçiş genişlikleri en az 90 cm	Uygun	

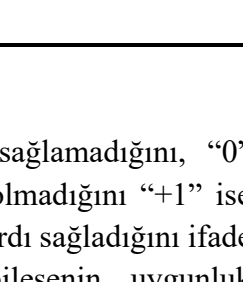
Tablo 3f. Yemekhane binası dikey dolaşım asansör ve asansör kapıları erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu*Table 3f. Cafeteria building vertical circulation elevator and elevator doors compliance with accessibility standards*

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
<i>Asansör</i>			
Erişim	Tüm katlara erişim	Uygun	
Kontrol düğmeleri	Zeminden yükseklik en alttaki düğme için en az 85 cm, en üstteki kabin içi en fazla 120 cm, kabin dışı 110 cm	Uygun	
Kabin zemin kotu	Kat zemini ile max 1 cm fark	Uygun	
Sahanlık	Sürme kapıda genişlik en az 120 cm, dışa açılan kapıda 150 cm	Uygun değil	
Kabin ölçüleri	Net 120 cm x 150 cm	Uygun	
Kabin içi tutunma barları	Zeminden 90 ± 2,5 cm yükseklikte	Uygun	
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun	
Düğmeler	Yuva çapı en az 20 mm	Uygun	
Bilgilendirme sembolleri	Zemine zıt renkte	Uygun	
<i>Asansör kapıları</i>			
Açık kalma süresi	En az 6 sn	Uygun	
Emniyet sensörleri	70 cm-90 cm yüksekliğinde, kapı yanlarında	Uygun	
Kapı genişliği	90 cm	Uygun	
Bilgilendirici levhalar	Zemin yüzeyinden 120 cm-160 cm yükseklikte, zıt renkli, okunaklı	Uygun	

Tablo 3g. Yemekhane binası acil durum ve bina tesisatının erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu*Table 3g. Compliance with the accessibility standards of the cafeteria building emergency and building installations*

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Yönlendirme işaretleri	Fark edilebilir ve ışıklandırılmış	Uygun	
Aydınlatma düğmeleri	Yerden yükseklik 90 cm- 100 cm, çevirme gerektirmeyen özellikte	Uygun	
Prizler	Yerden yükseklik 40 cm- 120 cm	Uygun	

Tablo 3h. Yemekhane binası içi dikey dolaşım merdivenlerin erişilebilirlik standartlarına uygunluk durumu**Table 3h.** Compliance with accessibility standards of vertical circulation stairs inside the Cafeteria building

Parametreler	Standartlar	Mevcut Durum	Görsel
Zemin kaplaması	Düz, sabit, dayanıklı ve kaymayan yüzey	Uygun	
Basamak genişliği	Tüm basamaklar en az 27 cm	Uygun	
Basamak yüksekliği ve rıht	Tüm basamaklar en fazla 18 cm, rıhtlar kapalı	Uygun değil	
Basamak uçları	Çıkıntı en fazla 13 mm	Uygun	
Kaymaz şeritler	Ön kenarda, farklı renkte, 4 cm - 5 cm genişliğinde	Uygun	
Tırabzan veya parapet	Her iki yanda Tırabzan veya duvar/parapet, yükseklik en az 110 cm	Uygun değil	
Sahanlık	12 basamakta bir, kesintisiz	Uygun	
Merdiven altı	Dolaşım alanı ise 220 cm yüksekliğe kadar kapalı	Mevcut değil	
Küpeşte yeri	Her iki tarafta, merdiven başlangıcından 30 cm önde, bitiminden 30 cm sonda	Uygun	
Yükseklik	Zemin kaplamasından yüksekliği en az 90 cm	Uygun	
İkinci küpeşte	Zeminden yükseklik 70 cm	Mevcut değil	
Küpeşte uçları	Duvara sabit ya da yarım ay şeklinde birleştirilmiş	Uygun	
Tutma alanı	Çap veya genişlik 32 mm - 45 mm	Uygun	

3.2. Binaların Parametre Puanlamalarına Uygunluğuna Ait Bulgular

Her üç binaya ilişkin incelenen parametreler puanlanmıştır. Parametreleri değerlendirilen binalar:

- A. İdari Bina
- B. Derslik Binası
- C. Yemekhane binası şeklinde ifade edilmiştir.

Puanlama sisteminde ise; “*” ilgili yapı elemanının bulunmadığını, “-1” ilgili

parametrenin standardı sağlamadığını, “0” ilgili alt parametrelerin olmadığını “+1” ise ilgili parametrenin standardı sağladığını ifade etmektedir. Her bir bileşenin uygunluk düzeylerine ait puanlar alabilecekleri en yüksek puana bölünerek her bir mekânın (her bir binanın/ çevrenin) genel uygunluk düzeyleri elde edilmiştir (Tablo 4a, Tablo 4b, Tablo 4c, Tablo 4d, Tablo 4e, Tablo 4f, Tablo 4g, Tablo 4h, Tablo 4i, Tablo 4j, Tablo 5, Şekil 3).

Tablo 4a. Yerleşkedeki bina girişi rampalarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması

Table 4a. Scoring of campus building entrance ramps for compliance with accessibility standards

No	Parametreler	A	B	C
D.14, D.14.a	Zemin kaplaması	*	-1	*
D.15	Rampa genişliği	*	1	*
D.18	Eğim	*	1	*
D.19	Manevra alanı	*	-1	*
D.28.a	Zemin düzensizlikleri	*	-1	*
D.30	Tırabzan veya parapet	*	-1	*
D.33, D.34	Küpeşte	*	0	*
D.42	Koruma Bordürü	*	0	*
Toplam puan		0/0	-2/8	0/0

Tablo 4b. Yerleşkedeki bina girişi merdivenlerinin erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması

Table 4b. Scoring of the campus building entrance stairs in terms of their compliance with accessibility standards

No	Parametreler	A	B	C
D.45, D.45.a	Zemin kaplaması	*	1	*
D.46	Basamak genişliği	*	1	*
D.47	Basamak yüksekliği	*	1	*
D.49	Basamak uçları	*	1	*
D.50	Kaymaz şeritler	*	-1	*
D.52	Tırabzan veya parapet	*	0	*
D.54, D. 55	Küpeşte	*	0	*
D.4	Bina giriş yüzeyi	-1	-1	-1
Toplam puan		-1/1	2/8	-1/1

Tablo 4c. Yerleşkedeki bina giriş kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması

Table 4c. Scoring of campus building entrance doors for compliance with accessibility standards

No	Parametreler	A	B	C
D.71	Kapı üstü uyarıcıları	-1	-1	-1
D.73	Kapı genişliği	1	1	1
D.73.b	Kapı sensörleri	1	-1	1
D.76	Kapı açıklığı manevra alanı	1	1	1
Toplam puan		2/4	0/4	2/4

Tablo 4d. Yerleşkedeki binaların bağımsız giriş kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*Table 4d. Scoring of the compliance of independent entrance doors of buildings on campus with accessibility standards*

No	Parametreler	A	B	C
E.a	Geçiş genişliği	-1	-1	-1
E.a	Kapı kolları	-1	-1	-1
E.a	Eşik veya kot farkı	1	1	1
E.a	Bilgilendirici işaretler- I	-1	-1	-1
E.a	Bilgilendirici işaretler- II	1	1	1
E.a	Fotoselli kapılar	1	1	1
Toplam puan		0/6	0/6	0/6

Tablo 4e. Yerleşkedeki binaların iç kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*Table 4e. Scoring the compliance of interior doors of buildings on campus with accessibility standards*

No	Parametreler	A	B	C
E.1	Geçiş genişliği	-1	-1	-1
E.1	Kapı kolları	-1	-1	-1
E.1	Eşik veya kot farkı	1	1	1
E.1	Bilgilendirici işaretler- I	-1	-1	-1
E.1	Bilgilendirici işaretler- II	-1	-1	-1
Toplam puan		-3/6	-3/6	-3/6

Tablo 4f. Yerleşkedeki engelli tuvaletlerinin erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*K Scoring the suitability of disabled toilets on campus to accessibility standards*

No	Parametreler	A	B	C
G.7	Kapı geçiş genişliği	1	1	-1
G.8.a	Kapı açılış yönü	1	1	1
G.9	Manevra alanı	-1	1	1
G.11	Yönlendirme	0	0	0
G.12	Bilgilendirici işaretler	-1	-1	-1
G.20	Zemin kaplaması	-1	1	1
G.21	Kabin/tuvalet içi lavabolar	1	1	1
G.26	Tuvalet kağıtlığı	1	1	-1
G.28	Sabunluklar	-1	1	1
G.31	Aynalar	1	1	1
G.32	Klozetler	1	-1	-1
G.42	Taharet muslukları	1	1	1
G.43	Acil durum çağrı aparatı	-1	-1	-1
Toplam puan		2/13	6/13	2/13

Tablo 4g. Yerleşkedeki bina içi yatay dolaşımın erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*Table 4g. Scoring the compliance of horizontal circulation within the building on campus with accessibility standards*

No	Parametreler	A	B	C
H.1	Geçiş genişliği	1	1	1
H.2	Engel ve levhalar	1	1	1
H.3	Manevra alanı	1	1	1
H.68, H.68.a	Zemin kaplaması	-1	-1	-1
H.135	Mobilya düzenlemeleri	1	1	1
Toplam puan		3/5	3/5	3/5

Tablo 4h. Yerleşkedeki bina içi dikey dolaşım asansörler ve asansör kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*Table 4h. Scoring of the campus's indoor vertical circulation elevators and elevator doors in terms of their compliance with accessibility standards*

No	Parametreler	A	B	C
<i>Asansör</i>				
I.1	Erişim	1	1	1
I.20	Kontrol düğmeleri	1	1	1
I.25	Kabin zemin kotu	1	1	1
I.26	Sahanlık	1	1	-1
I.31	Kabin ölçüleri	1	1	1
I.32	Kabin içi tutunma barları	1	1	1
I.33	Zemin kaplaması	1	1	1
I.34	Düğmeler	1	1	1
I.36	Bilgilendirme sembolleri	-1	1	1
<i>Asansör Kapıları</i>				
I.7	Açık kalma süresi	1	1	1
I.7.a	Emniyet sensörleri	-1	1	1
I.8	Kapı genişliği	1	1	1
I.10	Bilgilendirici levhalar	0	1	1
Toplam puan		8/13	13/13	11/13

Tablo 4i. Yerleşkedeki bina içi dikey dolaşım merdivenlerin erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*Table 4i. Scoring of the suitability of the vertical circulation stairs in the building on campus to the accessibility standards*

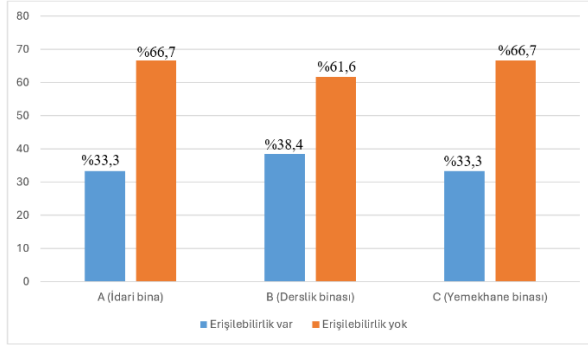
No	Parametreler	A	B	C
I.39, I.39.a	Zemin kaplaması	-1	1	1
I.40, I.42	Basamak genişliği	1	1	1
I.41, I.43, I.44	Basamak yüksekliği ve rıht	1	1	-1
I.45	Basamak uçları	1	1	1
I.46	Kaymaz şeritler	1	1	1
I.47	Tırabzan veya parapet	1	-1	-1
I.58	Sahanlık	0	1	1
I.65.c, I.66	Merdiven altı	-1	1	0
I.50, I.53	Küpeşte yeri	1	1	1
I.51	Yükseklik	1	1	1
I.52	İkinci küpeşte	0	0	0
I.54	Küpeşte uçları	1	1	1
I.55	Tutma alanı	1	1	1
Toplam puan		7/13	10/13	7/13

Tablo 4j. Yerleşkedeki bina giriş kapılarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun puanlanması*Table 4j. Scoring of campus building entrance doors for compliance with accessibility standards*

No	Parametreler	A	B	C
J.1	Yönlendirme işaretleri	1	-1	1
J.7, J.8	Aydınlatma düğmeleri	1	1	1
J.9	Prizler	1	1	1
Toplam puan		3/3	1/3	3/3

Tablo 5. Yerleşke binalarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun toplam puanlaması ve yüzdesi*Table 5. Total score and percentage of campus buildings' compliance with accessibility standards*

	A	B	C
Toplam Puan	21/63	30/78	21/63
Yüzde (%)	%33,33	%38,46	%33,33
Genel Toplam (%)	72/204 (%35,29)		

Şekil 3. Arhavi Yerleşkesi Binalarında Erişilebilirlik Düzeyleri

Figure 3. Accessibility Levels in Arhavi Campus Buildings

Üç binada yapılan tespitler sonucunda;

Bina Girişleri açısından; A Blok girişinde rampa yer almaktadır, B ve C blokta rampa bulunmamaktadır. A blokta rampa genişliği ve eğimi uygundur (+1), yüzey kaplaması manevra alanı, rampa başlangıç ve sonu zemin yapısı, tırabzan veya parapet özellikleri uygun özellikte değildir (-1).

Merdivenler açısından; A bloğa geçişte merdiven vardır B ve C bloğa A blok kotundan devam edilmektedir. Bu nedenle derslik binası (A blok) için kriterler değerlendirilmiştir. Basamakların zemin kaplaması, genişliği, yüksekliği, çıkıntısı uygun özelliktedir (+1), basamak uçlarında yer alan kaymaz şeritler ile merdiven kenarında olması gereken Tırabzan parapet bulunmadığı için uygun özellikte değildir (-1).

Bina giriş yüzeyi açısından; A, B ve C blokları için düz, sabit, kaymayan özellikler açısından uygun değildir (-1).

Bina giriş kapıları açısından; A, B ve C blokları için giriş kapısı ölçüleri, kapı önü manevra alanları, kapı sensörleri uygun özelliktedir (+1), giriş kapısı çevresi, uyarıcı yüzeyler (cam yüzeyler) uygun özellikte değildir (-1).

İç kapılar ve bağımsız giriş kapıları açısından; A, B ve C blokları için fotoselli kapılar, kapılarda eşik veya kot farkı olmaması uygun özelliktedir (+1), A, B ve C blokları için kapı genişliği, kapı kolları, bilgilendirici işaretler uygun özellikte değildir (-1).

Tuvaletler açısından; A, B blokları için engelli tuvaleti kapı genişliği, tuvalet kâğıtlığı uygun özelliktedir (+1), C blok için uygun özellikte değildir (-1). A, B ve C blokları için kapı açılış yönü, kabin/tuvalet içi lavabolar, aynalar, taharet muslukları, bilgilendirici işaretler, acil durum çağrı aparatı, manevra alanı ve zemin kaplaması uygun özelliktedir (+1), B blok için kabin içi manevra alanı, sabunluklar ve zemin kaplaması uygun özellikte değildir (-1). B ve C blokları için Klozetlerin Oturma yeri yüksekliği uygun özelliktedir (+1), A blok için uygun özellikte değildir (-1).

Bina içi yatay dolaşım açısından; A, B, C blokları için bina içi yatay dolaşım genişliği, engel ve levhalar, manevra alanı, mobilya düzenlemeleri uygun özelliktedir (+1), zemin kaplaması uygun özellikte değildir (-1).

Bina içi dikey dolaşım açısından; Asansörler, A, B, C blokları için asansörlere erişim, kontrol düğmeleri, kabin zemin kotu, kabin ölçüleri, kabin içi tutunma barları, zemin kaplaması, düğmeler, asansörlerin kapılarının açık kalma süresi, kapı genişliği uygun özelliktedir (+1). A, B blokları için Asansör önü sahanlık ölçüleri uygun özelliktedir (+1), C blok için uygun özellikte değildir (-1). A, C blokları için bilgilendirme sembollerinin zemine ile zıt renkte olması, asansör yanı bilgilendirme sembollerinin zemin ile zıt renkte olması durumu uygun özelliktedir (+1), B blok için uygun özellikte değildir (-1).

Merdivenler açısından; A, B, C blokları için Basamak genişliği, Basamak uçları, Kaymaz

şeritler, uygun özelliktedir (+1). A, C blokları için Merdivenlerin zemin kaplaması uygun özelliktedir (+1), B blok için uygun özellikte değildir (-1). A, B, blokları için Basamak yüksekliği ve rıht özellikleri uygun özelliktedir (+1), C blok için uygun özellikte değildir (-1). B blok için Tırabzan veya parapetler uygun özelliktedir (+1), A ve C blok için uygun özellikte değildir (-1). A blok için Merdiven altı yüksekliği uygun özelliktedir (+1), B blok için uygun özellikte değildir (-1). C blok için Küpeştelerin yeri uygun özelliktedir (+1), A ve B blok için uygun özellikte değildir (-1). B ve C blok için küpeştinin yerden yüksekliği, küpeşte uçları, küpeşte çapı uygun özelliktedir (+1). Acil durum ve bina tesisatı: A, B, C blok için aydınlatma düğmelerinin ve prizler uygun özelliktedir (+1). B ve C blok için yönlendirme işaretleri uygun özelliktedir (+1), A blok için uygun özellikte değildir (-1).

A blokta değerlendirme yapılan 63 parametreden 21 tanesinin erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu tespit edilmiştir. Erişilebilirlik değerlendirmesi %33,33 (düşük) çıkmıştır. B blokta değerlendirme yapılan 78 parametreden 30 tanesinin erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu tespit edilmiştir. Erişilebilirlik değerlendirmesi B blok; %38,46 (düşük) çıkmıştır. C blokta değerlendirme yapılan 63 parametreden 21 tanesinin erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu tespit edilmiştir. Erişilebilirlik değerlendirmesi C blok; %33,33 (düşük) çıkmıştır. Genel değerlendirme sonucu; %35,29 (düşük) çıkmıştır.

Bu düşük oran, yerleşkenin ortopedik engelli bireyler için yeterli düzeyde erişilebilir olmadığını göstermektedir. Ancak Arhavi Yerleşkesinde tespit edilen mekânsal erişim sorunların çoğu (örneğin kaygan zemin

malzemelerinin temizlenmesi ya da değiştirilmesi, trabzan- parapetlerin en az 90 cm ölçülerine göre tadilat yapılması, basamak yüzeylerinin kaymaz şekilde düzeltilmesi, fotoselli kapılardaki sorunların giderilmesi vb.) zaman ve maliyet yönünden kolayca düzeltilebilecek durumdadır. Bu sorunların giderilmesi ile yerleşke; düşük (%21-40) değerden, orta (%41-60), yüksek (%61-80) veya çok yüksek (%81-100) değerlere kolayca erişebilecektir. Bu bulgular ile farklı üniversitelerde erişilebilirlik konusunda yapılan çalışmalarda (Demiroğlu vd., 2016; Düzgüneş ve Erdoğan, 2016; Önaç ve Birişçi, 2017; Uyaroglu, 2018; Türkkan ve Bezci, 2019; Arat ve Güner, 2020; Özdemir, 2020a, 2020b; Aykal vd., 2021; Özkaraca ve İnCEOğlu, 2021; Hojjati ve Sarı, 2022; Yılmaz, 2022; Şahin ve Sirel, 2024; Kıskanç, 2024) tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri benzerlik göstermektedir. Bu da konunun önemi, sorunun yaygınlığını ve çözüme ihtiyaç duyulduğunu göstermesi açısından önemlidir.

4. Sonuçlar

Bu çalışmada, Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesini oluşturan üç farklı binanın ortopedik engelli bireyler için erişilebilirlik durumu, TS 9111 standardı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, binaların genel erişilebilirlik düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Özellikle; Bina girişlerinde, rampaların varlığı ve özellikleri, merdivenlerin tasarımı ve güvenliği konusunda eksiklikler belirlenmiştir. Bina içlerinde, kapı ölçüleri, tuvaletlerin ekipmanları, dolaşım alanlarının genişliği ve zemin kaplamaları gibi unsurlarda standartlara uygunluk sorunları yaşanmaktadır. Asansörlerde, asansörlere erişim, kontrol düğmeleri ve kabin özellikleri genel olarak uygun olsa da bazı eksiklikler

tespit edilmiştir. Yönlendirme işaretlerinin yetersiz olduğu ve standartlara uygun olmadığı görülmüştür.

Bu durum, ortopedik engelli bireylerin binaları bağımsız olarak kullanmalarını ve eğitim hayatlarına aktif katılımlarını sınırlamaktadır. Bu çalışma için önerilerimiz aşağıda sıralanmıştır.

- Yeni yapılacak tüm üniversite binalarında, planlama ve yapım aşamasından itibaren evrensel tasarım ilkeleri uygulanması sayesinde, erişilebilirlik sorunları minimize edilebilir.
- Mevcut binalarda erişilebilirlik sorunları uzman ekiple tespit edilip iyileştirme projeleri hazırlanmalı ve yapım için gerekli bütçe ayrılmalıdır.
- Üniversite yönetimi, personel ve öğrencilere (engelli ve engelli olmayan) yönelik erişilebilirlik konusunda farkındalık eğitimleri düzenlenmelidir. Bu eğitimler sayesinde, herkesin erişilebilirliğin önemi ve bu konudaki yaptırımlar konusunda bilinçlenmesi sağlanabilir. Özellikle karar verici (yönetici, idari amir vb.), planlama ve meslek uygulayıcılarının (mimar, iç mimar vd. mühendis) mekânsal erişim konusunda farkındalıkların artırılması sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır. Meslek uygulayıcısı olacak öğrencilerin bu konudaki seçmeli dersleri almaya yönlendirilmeleri, bu sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır (Süvari, 2023).
- Üniversiteler bünyesinde oluşturulan engelli öğrenci birimleri; öğrenci, akademik kadro ve yöneticilerin ortak çalışmalarıyla fiziksel engellerin kaldırılması için çalışmalar yapmaktadır. Ancak yapılacak işlerin uygulama aşamasında, deneyimli uzman eksikliği hedeflenen çözüme ulaşılmasını

engellemektedir. Bu sorunun çözümü için, mevcut teknik elemanların (mimar, iç mimar vb.) eğitilmesi ya da konuda uzmanlaşmış kişilerin ekibe dahil edilmesi sağlanmalıdır.

- Güncel mevzuat ve standartlar takip edilerek, üniversite binalarının yapım ve tadilatının bunlara uygun şekilde düzenlenmesi sağlanmalıdır. İyi örneklerle çeşitli ödüller verildiği gibi, kötü örneklerle cezalar verilmesi ve konuyla ilgili takibinin sağlanması çözüme katkı sağlayacaktır.
- Engelli hakları konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak, erişilebilirlik konusunda güncel sorun tespitinin takibi ve sahada bulunan kişilerin çözüm önerileri ile daha etkili çalışmalar yürütülebilecektir.

Sonuç olarak; Ortopedik engelli bireylerin üniversitede eğitim alma sayı ve oranını artırmak mevcut yasalar konusunda bilgilendirme, uygulama vd. önerilen yöntemlerin uygulanması önemlidir. Bu çalışmalarda mekânsal erişilebilirlik konusu önemsenmelidir. Bu aşamada sorun tespiti ve uygun çözüm önerileri geliştirmek başlıca yöntemlerdendir. Çalışmada sunulan önerilerin uygulanmaya konulması, ortopedik engelli bireylerin eğitim hayatlarına daha aktif katılımlarını ve nitelikli eğitim almaları suretiyle topluma eşit katılımı sağlanmış olacaktır.

Bu çalışma Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesi örneği üzerinden yapılmış olup, bütçe kısıtlılığı nedeniyle ortopedik engellilere yönelik erişilebilirlik değerlendirilmesi ile sınırlı kalmıştır. Farklı üniversite yerleşkelerinde, tüm engelli gruplarını içeren daha kapsayıcı çalışmalar için altlık oluşturacağı düşünülmektedir.

Yazar katkısı (Author contribution)

Erüz G.: Fikir ve Kavram, tasarım ve dizayn, Denetleme ve Danışma, Malzeme tedarik, Veri toplama, Veri işleme Literatür taraması, Literatür taraması, Eleştirel inceleme, Proje hazırlama.

Eroğlu R.G.: Tasarım ve dizayn, Veri toplama, Veri işleme, Literatür taraması, Eleştirel inceleme,

Teşekkür

Bu çalışma Artvin Çoruh Üniversitesi BAP kapsamında yapılan 2022. F96.02.01 nolu 'Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Yerleşkesinin Ortopedik engelli bireyler için Erişilebilirlik açısından Mekânsal Uygunluk Analizi adlı çalışmasından yararlanılmıştır.

Finansman beyanı

Bu çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından desteklenen 2022. F96.02.01 numaralı proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar bilinen herhangi bir çıkar çatışması veya herhangi bir kurum/kuruluş ya da kişi ile ortak çıkar bulunmadığını onaylamaktadırlar.

Etik standartlar

Bu çalışma için Etik Kurul Kararı gerekmemektedir.

Kaynaklar

Arat, Y., Güner, M. (2020). Evrensel tasarım ilkeleri kapsamında üniversite yerleşkesinde erişilebilirliğin incelenmesi: ODTÜ örneği. *Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural and Medical Sciences*, 7(8), 210-229. <https://doi.org/10.38065/euroasiaorg.36>

Arslan, B., Mutlu, M. (2021). Kültürel turizm yapılarında özgürleştiren erişilebilir tasarım kavramı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 2564-2581. <https://doi.org/10.15869/itobiad.892353>

Aykal, F.D., Özil, M.E., Tunç, H. (2021). Eşitlikçi mekân üretim yaklaşımı olarak evrensel tasarım kavramının Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi örneğinde incelenmesi. *Online Journal of Art and Design*, 9(2), 111-126.

Çitil, M., Üçüncü, M.K. (2018). Türkiye’de engelli hakları ve engelliler hukuku’nun durumu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (35), 233-278.

Demiroğlu, D., Çoban, A., Özgür, D. (2016). Engelli bireylerin üniversite yerleşkelerinde ortak mekânları kullanabilmeleri üzerine örnek bir araştırma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi merkez yerleşkesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(13), 91-108.

Düzgüneş, E. and Erdoğan, M. (2016). Evaluation of open space utilization opportunities of university campuses in the aspect of physical disabled people: Case of Karadeniz Technical University", in: *Environmental Sustainability and Landscape Management*, St. Kliment Ohridski University Press, Sofya, Bulgaristan, 150-168s.

Edinsel, S. (2023). Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma amaçları ışığında Türkiye Cumhuriyeti kadının güçlenmesi eylem planı 2018-2023. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(49-1), 191-208. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.1352805>

Erten, Ş., Aktel, M. (2020) Engellilerin erişilebilirlik hakkı: Engelsiz kent yaklaşımı çerçevesinde bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*,

- 11(28), 898-912.
<https://doi.org/10.21076/vizyoner.691690>
- Evans, G. (2009). Accessibility, urban design and the whole journey environment. *Built Environment*, 35(3), 366-385.
<https://doi.org/10.2148/benv.35.3.366>
- Evren, B.E. (2015). Herkes için tasarım, erişilebilir mimarlık. *Mimarlık dergisi*, 1-2, 381.
- Güler, G.A., Tural, O. (2017). Tarihi yapılarda erişilebilirlik ve kullanılabilirlik, *Uluslararası Katılımlı 6. Tarihi Yapıların Korunması ve Güçlendirilmesi Sempozyumu*, 2-4 Kasım 2017, Trabzon, Türkiye.
- Güloğlu, F.K. (2021). Değişen Dünyada Sosyal Politika, Ekin Yayınevi, ISBN: 978-625-7667-31-9, Bursa, Türkiye
- Hojjati, S.A., Sarı, R.M. (2022). Evrensel tasarım perspektifinden hastane tasarımı üzerine bir irdeleme: Trabzon- Kaşüstü Kanuni Eğitim ve Araştırma hastanesi. *Bayburt Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5(1), 32-51.
<https://doi.org/10.55117/bufbd.1074907>
- Kıskanç, D. (2024). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Akademi Kütüphanesi'nin evrensel tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Fenerbahçe Üniversitesi Tasarım, Mimarlık ve Mühendislik Dergisi*, 4(1), 1-23.
<https://doi.org/10.59732/dae.1422892>
- Önaç, A.K., Birişçi, T. (2017). Ege üniversitesi yerleşkesi ulaşım ağının insan odaklı tasarım kriterlerine göre irdelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 54, 333-349.
<https://dx.doi.org/10.9761/JASSS6906>
- Öz, Ş. (2013). Engelli din eğitiminden “özürsüz” din eğitimi modeline: “Ötekileştirilen” özürliülerin din eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Hikmet Yurdu*
- Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 6, 75-89.
<https://doi.org/10.17540/hy.v6i11.202>
- Özdemir, A. (2020a). Engelsiz yerleşke için mekansal erişilebilirlik düzeyinin iyileştirilmesi; mühendislik fakültesi ve yakın çevresi, Pamukkale üniversitesi. *Online Journal of Art and Design*, 8(4), 153-174.
- Özdemir, A., (2020b). Kamu hizmet alanının fiziksel erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi: Pamukkale Belediyesi örneği. *Artium*, 8(2), 118-127.
- Özkaraca, N., İnceoğlu, M. (2021). Üniversite yerleşkelerinde erişilebilirlik değerlendirmesi: Düzce üniversitesi kampüsü örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 9(5), 1891-1908.
<https://doi.org/10.29130/dubited.866597>
- Süvari, A. (2023). Kamusal mekânlarda evrensel tasarım ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Online Journal of Art and Design*, 11(4), 233-246.
- Şahin, Y.D., Sirel, B. (2024). Yaya güzergahlarında erişilebilirlik düzeylerinin belirlenmesi: Çukurova üniversitesi yerleşkesi örneği. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 39(2), 811-824.
<https://doi.org/10.17341/gazimmfd.1160100>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (TCCDDK), (2009). 27/08/2009 Tarihli 2009/5 Sayılı Denetleme Raporu, Türkiye
- Türkkan, V.D., Bezci, İ. (2019). Müzelerin erişilebilirliği üzerine bir eylem araştırması: PTT Pul Müzesi. *Sanat Yazıları*, 40, 335-363.
- Türkyılmaz, E., İskender, E. (2018). Mimari tasarımda ulaşılabilirlik kavramının tekerlekli sandalye kullanıcıları açısından

- irdelenmesi. *Megaron*, 2(13), 297-323. <https://doi.org/10.5505/MEGARON.2018.26566>
- URL-1, (2024). <https://www.aile.gov.tr/sss/engelli-ve-yasli-hizmetleri-genel-mudurlugu/erisilebilirlik/#:~:text=Eri%C5%9Filebilirlik%3B%20binalar%C4%B1n%2C%20a%C3%A7%C4%B1k%20alanlar%C4%B1n%2C,olarak%20ula%C5%9F%C4%B1labilir%20ve%20kullan%C4%B1labilir%20olmas%C4%B1d%C4%B1r.> , 15 Nisan 2024
- URL-2, (2002). <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=engelli> , 15 Nisan 2024
- URL-3, (2023). https://aile.gov.tr/media/135432/evhgm_is_tatistik_bulteni_nisan_23.pdf , 15 Nisan 2024
- URL-4, (2023). <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> , 12 Ağustos 2024
- URL-5, (2023). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/07/20130720-9.htm> , 12 Ağustos 2024
- URL-6, (2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5378&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> , 2 Nisan 2024
- URL-7, (2010). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=14214&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> , 21 Mart 2024
- URL-8, (2023). https://engelsizege.ege.edu.tr/files/engelsizege/icerik/kurul_karari.pdf , 11 Ekim 2024
- URL-9, (2022). <https://www.artvin.edu.tr/tr/haber/universitemiz-egitim-fakultesi-ve-arhavi-meslek-yuksekokulu-turuncu-bayrak-odulu-kazandi> , 15 Nisan 2024
- Uyaroğlu, İ.D. (2018). Zorunluluktan öte: üniversite yerleşkesinin erişilebilirliği. *Mimarlık Dergisi*, (kasım-aralık), <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=418&RecID=4572>
- Yılmaz, S. (2022). Niğde OHÜ merkez kampüsünün evrensel tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences*, 9(20), 28-37. <https://doi.org/10.38065/euroasiaorg.925>